

GEODÉZIA ÉS KARTOGRÁFIA

2024/2.

Tartalom

Dr. ÁDÁM József – dr. TÓTH Gyula – dr. VÖLGYESI Lajos: A nehézségi erőter szerkezete helyi fizikai és geometriai jellemzőinek vizsgálata, az Eötvös- és a Marussi-tenzor kapcsolata

HIDAS Gábor: A Cartographia elektronikus, interaktív térképei az oktatásban

Dr. PÁSZTI László: Pfeffel vagy van der Bruggen? A Parvus atlas kiadásainak összehasonlító vizsgálata

*

Kitüntetések március 15-én

Könyvismertetés (*Péczy Lajos: A láthatár áthatolása. A Föld arca Közép-Ázsia pusztaságaiban és sivatagaiban*)

Műszerismertetés

Contents

Investigation of the local physical and geometrical characteristics of the gravity field, relationship between the Eötvös and Marussi tensors (*József ÁDÁM, Dr. – Gyula TÓTH, Dr. – Lajos VÖLGYESI, Dr.*)

Interactive digital maps of Cartographia in the education (*Gábor HIDAS*)

Pfeffel or van der Bruggen? Comparative study of the Parvus atlas' editions (*László PÁSZTI, Dr.*)

Awards on 15th of March

Book review

Instrument review

Címlapon: Johann van der Bruggen térképe: *Regnum Hungariæ*, 1737 (OSZK Térkép-, Plakát- és Kisnyomtatványtár, TA 101 A-1)

On the Cover Page: Map of Johann van der Bruggen: *Regnum Hungariæ*, 1737 (OSZK Térkép-, Plakát- és Kisnyomtatványtár, TA 101 A-1)

*

A nehézségi erőtér szerkezete helyi fizikai és geometriai jellemzőinek vizsgálata, az Eötvös- és a Marussi-tenzor kapcsolata

ÁDÁM József – TÓTH Gyula – VÖLGYESI Lajos

DOI: 10.30921/GK.76.2024.2.1

Az Eötvös- és a Marussi-tenzor a nehézségi erőtér potenciálja szintfelületeinek fizikai, illetve geometriai tulajdonságait írják le. A vonatkozó elméleti összefüggések régóta ismertek, de az ezek gyakorlati alkalmazhatóságát igazoló, valós mérési adatok felhasználásával elvégzett számítások mindeddig hiányoztak. Magyarország korábbi, első gravimetriai főalappontján (az Oltay-ponton) és a jelenlegi, a Mátyás-hegyi-barlangban található országos gravimetriai főalapponton – részben saját méréseink alapján – rendelkezésre állnak a szükséges mérési adatok az ellenőrző számítások elvégzéséhez. Mindkét mérési ponton elemeztük a szintfelület és a függővonal fizikai és geometriai jellemzőit.

Investigation of the local physical and geometrical characteristics of the gravity field, relationship between the Eötvös and Marussi tensors

József ÁDÁM – Gyula TÓTH – Lajos VÖLGYESI

The Eötvös and Marussi tensors describe the physical and geometrical properties of the level surfaces of the gravity potential. The relevant theoretical relationships have been known for a long time, but calculations using actual measurements to show their practical applicability have been missing. The necessary data – partly based on our own measurements – were available for numerical checks at the first gravity base point in Hungary (the Oltay point) and the current national gravity base point in the Mátyás Hill Cave. At both measurement points, the physical and geometrical properties of the level surface and the plumbline were analysed.

Kulcsszavak: Eötvös-tenzor, Marussi-tenzor, Oltay-pont, nehézségi gradiensek, függővonal, görbületi sugarak

Keywords: Eötvös-tenzor, Marussi-tenzor, Oltay-point, gravity gradients, vertical line, radius of curvature

Dr. Ádám József
1953–2022

BME Általános- és
Felsőgeodézia Tanszék
<http://epito.bme.hu/adam-jozsef>

Dr. Tóth Gyula
egyetemi docens

BME Általános- és
Felsőgeodézia Tanszék
toth.gyula@emk.bme.hu
<http://epito.bme.hu/toth-gyula>

Dr. Völgyesi Lajos
professor emeritus,
az MTA levelező tagja

BME Általános- és
Felsőgeodézia Tanszék
volgyesi@eik.bme.hu
<http://epito.bme.hu/volgyesi-lajos>
<http://www.agt.bme.hu/volgyesi/>

A Cartographia elektronikus, interaktív térképei az oktatásban

HIDAS Gábor

DOI: 10.30921/GK.76.2024.2.2

A hazai iskolákban a 2000-es évek második felében tűntek fel az interaktív térképek. Elsőként a Cartographia Tankönyvkiadó Kft. alakította át nyomtatott atlaszait interaktívvá, és érdekességük, hogy az évek folyamán a térképekre alapozott elektronikus tananyaggá fejlődtek. Az írás ezeknek a földrajzi, történelmi és irodalmi interaktív tananyagoknak a rövid történetét, felépítésüket és az oktatásban betöltött szerepüket tekinti át. Kitér az interaktivitás jelentőségére és lehetőségeire az oktatásban, valamint röviden áttekinti a szerkesztésük közben felmerülő legfontosabb szempontokat.

Interactive digital maps of Cartographia in the education

Gábor HIDAS

Hungarian schools started using interactive maps in the late 2000s. Cartographia Tankönyvkiadó Kft. was the first publisher to transform their print atlases into interactive ones, and over the years, these interactive atlases developed into map-based electronic teaching materials. This article will review the short history and structure of these interactive geographical, historical, and literary teaching materials, along with the role they play in teaching. It will also discuss the importance of and the possibilities created by interactivity in education, and it will briefly review the most important aspects of designing such materials.

Kulcsszavak: Cartographia, oktatás, interaktív térképek

Keywords: Cartographia, education, interactive maps

Hidas Gábor

okleveles térképész

hidasga@gmail.com

Pffeffel vagy van der Bruggen?

A Parvus atlas kiadásainak összehasonlító vizsgálata

PÁSZTI László

DOI: 10.30921/GK.2024.2.3

A tanulmány célja a 18. században megjelent Parvus atlas kiadástörténetének új adatait bemutatni. A magyar vonatkozású térképlapok nemrégiben előkerült változatainak összehasonlítása lehetővé teszi az egyes lapok megjelenése időbeli sorrendjének pontosítását.

**Pffeffel or van der Bruggen?
Comparative study of the Parvus atlas' editions**

László PÁSZTI

The purpose of this paper is to present new data on the publication history of the Parvus atlas published in the 18th century. The comparison of the recently discovered versions of the Hungarian-related map sheets makes it possible to clarify the chronological order of the publication of the sheets.

Kulcsszavak: Johann van der Bruggen, Johann Andreas Pffeffel, Parvus atlas

Keywords: Johann van der Bruggen, Johann Andreas Pffeffel, Parvus atlas

Dr. Pászti László

főszerkesztő, hadtörténész

HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum
spessartin.hun@gmail.com